

الأربعون السلمانية

VEERTIG HADITH'S OVER FYSIEKE EN MENTALE GEZONDHEID

جمع وترجمة:

Geselecteerd en vertaald door:

Abied Alsulaiman - عبدالرحمن السلیمان

مقدمة

هذه أربعون حديثًا نويًا صحيحًا حول الطهارة والنظافة، والصحة والمرض، والوباء والطاعون، وكذلك الصحة البدنية والنفسية، أُختيرت من كتب الصّحاح البستة (إلا واحدًا) وترجمت إلى اللغة الهولندية. فقد يكون في هديها ما يُفيد في زمان الحمة التاجية (الكورونا).

والحديث النبوي اصطلاحًا هو ما ورد عن النبي محمد ﷺ من قول أو فعل أو تقرير أو صفة خلقية أو صفة خلقية أو سيرة. ويُبيّن فيه - باختصار شديد - بين ثلاثة أقسام رئيسة هي:

1. السند أو الإسناد: ويُراد به رجال الحديث الذين يسندونه إلى مصدره الأول الذي يروي عن النبي محمد ﷺ.
2. المتن: وهو نص الحديث أي كلام النبي محمد ﷺ أو الخبر عنه.
3. المخرج: وهو ذاك رواة الحديث.

والمُخرِجون المعتمدون عند أهل السنة والجماعة هم أصحاب كتب الصّحاح الستة وهم: البخاري (مؤلف صحيح البخاري)، ومسلم (مؤلف صحيح مسلم)، والنسائي (مؤلف سنن النسائي)، وأبو داود (مؤلف سنن أبي داود)، والترمذي (مؤلف سنن الترمذي) وابن ماجه (مؤلف سنن ابن ماجه).

مثال:

السند / الإسناد:	عن أبي مالك الحارث بن عاصم الأشعري رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ:
المتن:	الطهور شرط الإيمان
المخرج:	أخرجه مسلم (رقم الحديث: 223)

وقد اخترت الأحاديث التالية من كتب الصّحاح البستة إلا واحدًا رواه الطبراني (حديث رقم 32).

ولأنتي أردت أن أترك الحديث، وبالتالي النبي ﷺ، يتحدث هنا، فقد اقتصدت غاية الاقتصاد في شرح الأحاديث المختارة. إن الشرح، أو الأحرى الإضاءة على موضوع الحديث عقب كل ترجمة هولندية، إنما هي في الحقيقة لتقريب المسافة بين الأصل العربي للحديث الذي يعود إلى القرن الأول للهجرة، وبين قراء اللغة الهولندية اليوم.

ولتيسير قراءة الترجمة الهولندية أضفتُ معلوماتٍ لا بدَّ منها لتوضيح السياق، وضعتُها بين قوسين [] لتمييزها بذلك عن متن الحديث.

حرر في أنتورب، بلجيكا بتاريخ 7 صفر سنة 1442 هجرية.

عبدالرحمن السلیمان.

VOORWOORD

Hieronder volgen een veertigtal Hadith's van de Profeet Mohammed over hygiëne en reinheid, gezondheid en ziekten, epidemieën en mentale gezondheid, geselecteerd uit de 'Zes Canonieke Hadithboeken' en vertaald in het Nederlands. Misschien hebt u er iets aan in deze coronatijden.

Onder 'Hadith' wordt verstaan; elke uitspraak, handeling of stilzwijgende goedkeuring van de Profeet Mohammed. Een Hadith bestaat uit drie delen:

1. De *Sanad* of *'Isnād*. Hiermee worden de overleveringsketen van de overleveraars - die de uitspraak overleveren - bedoeld. Het is als het ware het bibliografische deel, welk louter persoonsnamen als getuigen bevat.
2. De *Matn*. Hiermee wordt de eigenlijke uitspraak van of over de Profeet bedoeld; de inhoudelijke Hadith zelf.
3. De *Muḥriğ*. Hiermee wordt de compiler of de verzamelaar bedoeld die de Hadith in zijn verzameling opneemt en vervolgens overlevert.

Zes Hadith-verzamelingen gelden in de (soennitische) islam als canonieke Hadith-verzamelingen. Deze zijn: (1) Ṣaḥīḥ Al-Buḥārī, (2) Ṣaḥīḥ Muslim, (3) Sunan Al-Nasā'ī (4) Sunan 'Abū Dāwūd, (5) Sunan Al-Tirmidī en (6) Sunan Ibn Māğah. De verzamelingen van Al-Buḥārī en van Muslim genieten het hoogste gezag onder (soennitische) moslims.

Voorbeeld:

<i>Sanad</i> of <i>'Isnād</i> :	'Abū Mālik Al-'Aš'arī – moge hij God welgevallig zijn – heeft overgeleverd dat de Profeet – vrede zij met hem – zei:
<i>Matn</i> :	<i>Reinheid is de helft van het geloof.</i>
<i>Muḥriğ</i> :	Overgeleverd door Muslim (Hadith nr. 223).

De gekozen en vertaalde Hadith's zijn afkomstig uit de Zes Canonieke Hadithboeken, op één na overgeleverd door Al-Ṭabarānī (§ 32).

In onderstaande bloemlezing werd enkel de *Matn* van de Hadith of de eigenlijke uitspraak van de Profeet (in italic) opgenomen, gevolgd door de overleveraar en het nummer van de Hadith in de verzameling. Om de

leesbaarheid van de vertaling vlotter te maken, werd soms extra informatie geplaatst in bijelhaken []. Deze informatie is een toevoeging van onzentwege om de context duidelijker te maken.

Omdat ik de Hadith en bijgevolg de Profeet aan het woord wil laten over deze belangrijke zaken, heb ik mijn toelichting op het einde van de Nederlandse vertaling van elke Hadith tot een minimum beperkt. Deze toelichting is eerder bedoeld om de afstand tussen de Arabische brontekst van de Hadith's, die uit de zevende eeuw afstamt, en de hedendaagse Nederlandstalige lezer, te overbruggen.

Antwerpen, 25 september 2020.

Abied Alsulaiman.

§ 1.

عن أسامة بن زيد رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(إذا سمعتم بالطاعون بأرض فلا تدخلوها وإذا وقع بأرض وأتمم بها فلا تخرجوا منها). أخرجه البخاري (5728).

“Als u verneemt dat een epidemie in een bepaald land uitbreekt, betreed dat land niet. En als een epidemie in uw land uitbreekt, verlaat uw land ook niet”.
(Al-Buḥārī, 5728).

Op het eerste zicht lijkt deze Hadith tegenstrijdig te zijn met een andere Hadith, namelijk:

(فَرِّ مِنَ الْمَجْذُومِ فَرَارًا مِّنَ الْأَسَدِ). أخرجه البخاري (5707).

“Loop weg voor een lepra-patiënt zoals u weg voor een leeuw zou lopen”.
(Al-Buḥārī, 5707).

Toelichting:

De eerste Hadith benadrukt het belang van quarantaine, de tweede gaat over preventie. Exegeeten geven hierbij aan dat men, ofschoon men gelooft dat alles, o.a. virussen, microben, ziekten en geneesmiddelen, door de Wil van God wordt geschapen of ontwikkeld, men wanneer mogelijk steeds preventief dient te handelen.

§ 2.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(مَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ). أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ (1915).

“*Wie door de pest sterft, is een martelaar*”. (Muslim, 1915).

Toelichting:

Volgens de islam krijgen de martelaars een aanzienlijke beloning in het Hiernamaals. Daarom wil deze Hadith de door de pest getroffen mensen een hart onder de riem steken en hen moed inspreken door hen een ontzaglijke beloning in het Hiernamaals te beloven. Deze troost geldt ook voor mensen die door een ernstige aandoening (bijv. kanker) worden getroffen.

§ 3.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ كان يقول:

(اللهم إني أعوذ بك من البرص والجنون والجذام ومن سيئ الأسقام) أخرجه أبو داود (1554).

“O God! Ik zoek mijn toevlucht tot U tegen vitiligo, krankzinnigheid, lepra en tegen alle kwaadaardige aandoeningen”. (‘Abū Dāwūd, 1554).

Toelichting:

Deze, vaak in tijden van epidemie, pandemie en pest geciteerde Hadith, houdt een smeekbede in die de gelovige opzegt in de hoop dat ze hem beschermt tegen ernstige aandoeningen die de mens ingrijpend veranderen of zijn einde inleiden.

§ 4.

عن أبي مالك الحارث بن عاصم الأشعري رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(الطَّهُّورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ). أخرجه مسلم (223).

“[Lichamelijke] Reinheid is de helft van het geloof”. (Muslim, 223).

Toelichting:

Deze Hadith stipt het belang aan van hygiëne en reinheid in het algemeen. Het belang van dagelijkse hygiëne en reinheid voor de mens mag blijken uit het feit dat de Profeet ze “de helft van het geloof” noemt.

§ 5.

عن عثمان بن عفان رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(من توضأ فأحسن الوضوء خرجت خطاياها من جسده حتى تخرج من تحت أظفاره). أخرجه مسلم (245).

“Wanneer iemand de rituele wassing (*wuḍūʿ*) goed verricht, verlaten zijn zonden zijn lichaam volledig”. (Muslim, 245).

Toelichting:

Deze Hadith stipt het belang van dagelijkse wassing en persoonlijke hygiëne aan, en situeert de rituele wassing (*wuḍūʿ*) in de context van de lichamelijke en spirituele reinheid.

De rituele wassing (*wuḍūʿ*) wordt telkens voor de vijf voorgeschreven dagelijkse gebeden verricht, waarbij men de handen, de mond, de neus, het gezicht, de armen, het hoofd, de oren en de voeten wast.

§ 6.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ قال:

(من جاء منكم الجمعة فليغتسل). أخرجه البخاري (877).

“Verricht de grote wassing elke vrijdag”. (Al-Buḥārī, 877).

Toelichting:

Met “de grote wassing” wordt een uitgebreid bad of een douche bedoeld.

Deze Hadith stipt het belang van een wekelijks bad voor de lichamelijke en persoonlijke hygiëne aan en situeert een wekelijks bad eveneens in de context van de lichamelijke en spirituele reinheid.

§ 7.

عن أبي عبد الله سلمان الفارسي رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(لا يغتسل رجل يوم الجمعة، ويتطهر ما استطاع من طهر، ويدهن من دهنه، أو يمس من طيب بيته، ثم يخرج فلا يفرق بين اثنين، ثم يصلي ما كتب له، ثم ينصت إذا تكلم الإمام، إلا غفر له ما بينه وبين الجمعة الأخرى).
أخرجه البخاري (883).

“Iemand die op vrijdag de grote wassing verricht, zich goed reinigt en parfumeert, rechtstreeks en onverwijld naar de moskee gaat, er een extra gebed verricht en vervolgens aandachtig naar de preek van de imam luistert, diens zonden van de voorbij week worden vergeven”. (Al-Buḥārī, 883).

Toelichting:

Deze Hadith beklemtoont eveneens het belang van wekelijkse wassing, persoonlijke hygiëne, lichamelijke reinheid en ook welriekendheid.

Met “*rechtstreeks en onverwijld naar de moskee gaan*” wordt bedoeld dat een goede gelovige niet alleen rein, goed gekleed en welriekend is, hij handelt bovendien verantwoord. Onderweg naar- en van de moskee moet hij zich niet met andere mensen, hij mengt zich niet in gesprekken die hem niet aangaan, hij laat zich niet in met andermans zaken, en hij vermijdt hinder door (o.a. niet in de buurt van de moskee te blijven, waardoor hij de weg voor de weggebruikers zou versperren).

§ 8.

عن حذيفة بن اليمان رضي الله عنه قال:

(كان رسول الله ﷺ إذا قام من الليل يَشُوص فاه بالسِّوَاك). أخرجه البخاري (246).

“*De Profeet – vrede zij met hem – poetste zijn tanden met de siwāk telkens hij wakker werd*”. (Al-Buḥārī, 246).

Toelichting:

De ‘siwāk’ (soms ook ‘miswāk’ genoemd) is een vezelig wortelhout van een struikvormige boom uit het Arabisch schiereiland, “*Salvadora persica*” genaamd. Het wordt al millennia lang in het oosten als tandenborstel gebruikt. Bij de reiniging van de tanden met de harde vezels van de kleine takken komen antibacteriële stoffen vrij die een gunstig effect hebben op de mondhygiëne. Het is dus een natuurlijk middel voor mondhygiëne. (Zie hierover: Almas, K; Skaug, N; Ahmad, I. 2005).

Een alternatief hiervoor is uiteraard de moderne tandenborstel en –tandpasta. Want de Hadith stipt het belang van dagelijkse mondhygiëne aan.

§ 9.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(لولا أن أشقَّ على الناس لأمرتهم بالسِّوَاك مع كل صلاة). أخرجه البخاري (847 و 252).

“Als het niet te zwaar voor de mensen was geweest, dan had ik hen opgedragen hun tanden voor elk voorgeschreven gebed met de siwāk te poetsen”. (Al-Buḥārī, 847 en 252).

Toelichting:

Met “voor elk voorgeschreven gebed” worden de vijf dagelijkse gebeden bedoeld.

§ 10.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن النبي ﷺ قال:

(من أكل من هذه الشجرة - يعني: الثوم - فلا يقربنَّ مسجدنا). أخرجه البخاري (853).

“*Wie look gegeten heeft, moet uit de moskee wegblijven*”! (Al-Buḥārī, 853).

§ 11.

(مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّومَ وَالْكَرَاثَ، فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا؛ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَى مِمَّا يَتَأَذَى مِنْهُ بَنُو آدَمَ). أخرجه مسلم (563).

“*Wie uien, look of prei gegeten heeft, moet uit de moskee wegblijven. Want de Engelen lijden onder de geuren hiervan zoals de mensen hieronder lijden*”. (Muslim, 563).

Toelichting:

Het eten van look, uien en prei is op zich niet ongeoorloofd. Het zijn zelfs gezonde groenten. Maar het eten van deze groenten die onaangename geuren veroorzaken voor de medemensen, zeker wanneer deze dicht bij elkaar staan zoals dit het geval is tijdens het verrichten van het voorgeschreven gebed in de moskee, wordt sterk afgeraden. Eet men ze, dan kookt men ze zodat de geur verzwakt.

Bij uitbreiding geldt dit ook voor rokers die onaangename geur veroorzaken voor de naasten, in de moskee en daarbuiten. Zo'n onaangename geur verspreiden tijdens het gebed en daarbuiten (bijv. bij een vergadering!), stoort andere mensen. Mensen storen of irriteren is een handeling die een gelovige of een ethische persoon niet mag doen. De Profeet zei hierover:

(المسلم مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ). أخرجه النسائي (4995).

“*De [ware] moslim is degene voor wiens hand en tong de mens veilig is*”. (Al-Nasā'ī, 4995)

§ 12.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال:

(كان رسول الله ﷺ إذا عطس وضع يده أو ثوبه على فيه، وخفض – أو غَضَّ – بها صوته). أخرجه أبو داود (5029).

“Bij het niezen legde de Profeet – vrede zij met hem – zijn hand of een stuk stof voor zijn mond, waar hij ook het niesgeluid mee dempte”. (‘Abū Dāwūd, 5029).

Toelichting:

Deze Hadith leert dat men bij niezen of hoesten een zakdoek of, bij gebrek hieraan, de hand voor de mond houdt zodat er zich geen speeksel, virussen of andere, al dan niet besmettelijke micro-organismen tijdens het niezen of hoesten verspreiden en andere mensen bevuilen of besmetten.

§ 13.

وعن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال:

(الفطرة خمس، أو خمس من الفطرة: الختان، والاستحداد، وتقليم الأظفار، ونتف الإبط، وقص الشارب).
أخرجه البخاري (5950).

“Vijf handelingen behoren tot de natuurlijke aanleg [= Fitrah] van de mens: de besnijdenis, het scheren van het schaamhaar, het knippen van de nagels, het uittrekken van het okselhaar en het bijknippen van de snor”. (Al-Buḥārī, 5950)

Toelichting:

Het Arabisch woord ‘Fitrah’ verwijst in het algemeen naar de natuurlijke aanleg of staat waarin de mens zich bij zijn geboorte bevindt. Het is ook de ‘tabula rasa’ van de filosofen en verwijst naar het subtiel vermogen dat elke mens in zich heeft om een onderscheid tussen het goede en het kwade te maken.

In de context van deze Hadith verwijst ‘Fitrah’ naar de schone staat waarin de mens zich zou moeten bevinden.

Met ‘*besnijdenis*’ wordt de besnijdenis bij mannen bedoeld. Met ‘*het bijknippen van de snor*’ wil de Hadith mannen met een lange snor aanmanen om geen voedsel en drank door hun snor te nuttigen of eetresten in hun snor achter te laten, wat zeer onhygiënisch is.

§ 14.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(اتقوا اللعائين. قالوا: وما اللعانان. قال: الذي يتخلى في طريق الناس، أو ظلهم). أخرجه مسلم (641).

“Vermijd de handelingen die de ergernis van andere mensen opwekken! De toehoorders vroegen: ‘Over welke handelingen gaat het?’ ‘Je behoefte op straat doen, of op straat urineren’, antwoordde de Profeet”. (Muslim, 641).

Toelichting:

Deze Hadith verbiedt de mensen hun grote en kleine behoefte op openbare plaatsen en wegen te doen. Wie dat doet, wordt voorwerp van ergernis of zelf een vloek, d.w.z. hij bezorgt zichzelf daarmee de vloek van de mensen die hinder door zijn handeling ondervinden.

§ 15.

عن جابر رضي الله عنه، عن رسول الله ﷺ:

(أنه نهى أن يُيالَ في الماء الراكد). أخرجه مسلم (681).

“De Profeet – vrede zij met hem – verbood de mensen om in stil water te urineren”. (Muslim, 681).

Toelichting:

Deze Hadith verbiedt mensen in stil water te urineren omwille van het feit dat stil water (bijv. dat van een put) hierdoor onrein wordt, terwijl stromende wateren zich voortdurend zuiveren. Stil water wordt gebruikt als drinkwater of voor de rituele wassing (*wuḍū*). Wanneer hierin geurineerd wordt, kan dit water niet meer voor die doeleinden gebruikt worden.

§ 16.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ مرَّ بسعد بن أبي وقاص، وهو يتوضأ، فقال:

(ما هذا السَّرَفُ؟ فقال: أفي الوُضوءِ إسراف؟ قال: نعم وإن كنتَ على نَهْرٍ جارٍ). أخرجه ابن ماجة (425).

“De Profeet – vrede zij met hem – passeerde eens langs Sa’d Ibn ’Abī Waqqāṣ terwijl deze de rituele wassing (wuḍū’) aan het verrichten was [en meer water gebruikte dan nodig was]. De Profeet zei: ‘U bent water aan het verspillen’. Sa’d antwoordde: ‘Geldt dit als verspilling zelfs bij de verrichting van de rituele wassing (wuḍū’)?’ ‘Ja’, zei de Profeet, ‘Verspil geen water, zelfs als u uw rituele wassing (wuḍū’) aan de oever van een stromende rivier verricht”. (Ibn Māğah, 425).

Toelichting:

Sa’d Ibn ’Abī Waqqāṣ is een metgezel van de Profeet.

Het belang van water voor het leven kan niet genoeg benadrukt worden. Volgens de Koran (21:30) is water de bron van alle leven. De afwezigheid van water is dus synoniem voor de dood. Daarom stipt deze Hadith het belang aan van het rationeel omgaan met water. Het spoort de mensen aan zuinig met water om te gaan tijdens de verrichting van de kleine (de *wuḍū’*) of de grote (de *ğusl*) wassing.

Met het gebod *“verspil geen water, zelfs als u uw rituele wassing (wuḍū’) aan de oever van een stromende rivier verricht”* wordt bedoeld: ook al is er zoveel water in de natuur, men moet de waterreserves van de natuur niet uitputten.

§ 17.

عن أسامة بن شريك، قال:

(أتيت رسول الله ﷺ وأصحابه كأنما على رؤوسهم الطير، فسلمت، ثم قعدت، فجاء الأعراب من هاهنا وهاهنا، فقالوا: يا رسول الله ﷺ: أنتداوى؟ فقال: تداؤوا، فإن الله عز وجل لم يضع داء إلا وضع له دواء، غير داء واحد: الهرم). أخرجه أبو داود (3857).

“Ik kwam bij de Profeet – vrede zij met hem. Hij was te midden van zijn metgezellen. Ik begroette hen en ging bij hen zitten. Inmiddels kwamen enkele bedoeïenen langs en zij vroegen hem: ‘O Profeet, mogen wij ons medisch laten behandelen tegen ziekten?’ De Profeet antwoordde: ‘Ja. Want voor elke ziekte die God schiep, schiep Hij ook een geneesmiddel, behalve voor één ziekte: het oud worden’”. (‘Abū Dāwūd, 3857).

Toelichting:

Deze Hadith geeft aan dat voor elke ziekte een geneesmiddel bestaat, behalve voor het ouder worden en de dood. De mens dient naar de geneesmiddelen te zoeken – in de natuur of door ze te ontwikkelen – om zich daarmee bij ziekte te laten behandelen.

§ 18.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(لا يُوردَنَّ مُمْرَضٌ عَلَى مُصِحِّحٍ). أخرجه البخاري (5771).

“Een zieke persoon mag een gezonde persoon niet bezoeken”. (Al-Buḥārī, 5771).

Toelichting:

Wie ziek is moet thuis blijven tot hij uitgezikt is. Een zieke die deze regel niet respecteert kan anderen, waarmee hij in contact komt, besmetten en ziek maken. Dit gebod is altijd en in alle contexten belangrijk, maar des te meer in de coronatijden!

Exegeten benadrukken dat wie deze fundamentele regel niet respecteert een egoïst is die anderen schade berokkent en derhalve zondig is. Schade berokkenen aan anderen is als zonde verboden, ongeacht of men zich hier bewust van is of niet. Een andere Hadith van de Profeet is hierover expliciet: “Onbewust of bewust schade berokkenen [aan anderen] is verboden” (< لا ضَرَرَ ولا ضِرَارَ, Ibn Māğah, 2341).

§ 19.

عن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله ﷺ كان إذا أتى مريضًا أو أُتِيَ به قال:

(اللهم ربَّ الناس، أذهبِ الباس، اشفِ وأنتَ الشافي؛ لا شفاءَ إلا شفاؤُك، شفاءٌ لا يُعادر سقمًا). أخرجه البخاري (5737).

“Telkens wanneer de Profeet – vrede zij met hem – een zieke bezocht of een zieke naar hem werd gebracht, deed hij voor hem de volgende smeekbede: O God, Heer van de mensen, neem de pijn weg, en genees! Want U bent de Genezer. Er is geen genezing buiten Uw genezing. Genees dermate dat alle pijn definitief verdwijnt”. (Al-Buḥārī, 5737).

Toelichting:

Deze Hadith leert dat men, naast medische behandeling bij ziekte, zich ook tot God richt en een gebed of een smeekbede verricht om te genezen. Dit is belangrijk voor de mentale gezondheid en vooral de moraal van zieke mensen. Het helpt hen tegen hun ziekten te strijden en ze te overwinnen.

§ 20.

عن ابن مسعود قال:

(دخلت على النبي ﷺ وهو يُوعَك، فقلت: يا رسول الله، إنك تُوعَك وَعَكًا شديدًا، قال: أجل، إني أُوعَك كما يُوعَك رجلان منكم قلت: ذلك أن لك أجرين؟ قال: أجل، ذلك كذلك، ما من مسلم يصيبه أذى، شوكة فما فوقها إلا كفر الله بها سيئاته، وخطت عنه ذنوبه كما تحطُّ الشجرة ورقها). أخرجه البخاري (5648 و 5660 و 5667).

“Ik bezocht de Profeet – vrede zij met hem – toen hij ziek was en van de pijn kreunde. Ik raakte hem met mijn hand aan en ik zei tot hem: ‘U lijdt er sterk onder, Profeet?’ ‘Ja’, zei de Profeet, ‘Ik lijd nu evenveel als twee van jullie!’ ‘Omdat u een dubbele beloning krijgt?’, vroeg ik. ‘Ja’, zei de Profeet, ‘de pijn die een moslim lijdt, zelfs de [kleine] pijn van een doornprik, geldt als een verzoeningsprijs waarmee zijn slechte handelingen worden vergeven en waarmee zijn zonden vervallen zoals de bladeren van een boom vallen”. (Al-Buḥārī, 5648, 5660 en 5667).

Toelichting:

Exegeten zeggen dat ziek worden in de islam als een beproeving vanwege God wordt gezien. Geduld opbrengen bij ziekte impliceert dat men zich niet verzet tegen de Wil van God die deze beproeving heeft gewild. Daarom geldt geduld als een verzoeningsprijs (*kaffārah*) voor iemands zonden.

§ 21.

عن صهيب رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(عجباً لأمر المؤمن! إن أمره كله خير، وليس ذلك لأحد إلا للمؤمن، إن أصابته سرّاء شكر فكان خيراً له! وإن أصابته ضراء صبر فكان خيراً له). أخرجه مسلم (حديث رقم 2999).

“De [ware] gelovige is altijd positief ingesteld. Hij ervaart alles wat hem overkomt als een positief gebeuren. Als hij iets goeds meemaakt, dan is hij dankbaar en hij wordt voor zijn dankbaarheid beloond. Als hij door iets ernstigs wordt getroffen, dan brengt hij geduld op en hij wordt eveneens voor zijn geduld beloond”. (Muslim, 2999).

Toelichting:

Het geloof dat het goede en het kwade door God zijn geschapen en dat ze naar Zijn Wil gebeuren, zorgt voor rust en innerlijke vrede (= *Sakīnah*) bij de gelovige. Rust en innerlijke vrede maken de mens sterk. Hierdoor is hij bestand tegen een aandoening of zelfs strijdvaardig tegen een ernstige ziekte.

§ 22.

عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنها أن رسول الله ﷺ قال: (من تطبَّب ولم يُعلم منه طبُّ قبل ذلك فهو ضامن). أخرجه النسائي (7039).

“Wie medische zorg verstrekt zonder hiervoor opgeleid te zijn, draagt alle gevolgen voor zijn handeling”. (Al-Nasā’ī, 7039).

Toelichting:

Deze Hadith benadrukt dat men geen beroep mag uitoefenen zonder hiervoor gekwalificeerd te zijn. Wie dat toch doet, pleegt bedrog en draagt bijgevolg alle gevolgen van dien, in het bijzonder van zaken die mislopen. Ook het geld dat door bedrog wordt verdiend, is ongeoorloofd geld en het dient aan de betrokkene klanten teruggegeven te worden. Bedrog is een grote zonde in de islam en ethisch verwerpelijk. De Profeet is hierover zeer duidelijk: “*Wie bedriegt, behoort niet tot mij*”, zegt hij in een andere Hadith (مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي < Muslim, 102).

§ 23.

عن أبي قتادة رضي الله عنه:

(أن النبي ﷺ نهى أن يُتَنَفَّسَ في الإناء). أخرجه مسلم (5405).

“De Profeet – vrede zij met hem – verbood de mensen in de beker te ademen tijdens het drinken”. (Muslim, 5404).

Een variant van vorige Hadith luidt:

§ 24.

عن أنس رضي الله عنه:

(أن رسول الله ﷺ كان يتنفس في الإناء ثلاثاً). أخرجه البخاري (5691).

“De Profeet – vrede zij met hem – ademde tijdens het drinken drie keer buiten de beker”. (Al-Buḥārī, 5691).

Toelichting:

Deze twee Hadith's zijn een aanbeveling om een beker water niet in één keer maar in drie keer te drinken, telkens met een adempauze ertussen. Een grote hoeveelheid water in één keer opdrinken heeft tot gevolg dat men in de beker moet ademen. Dat wordt door deze Hadith afgeraden, zeker in tijden en plaatsen waar mensen vaak uit één beker dronken!

§ 25.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن النبي ﷺ قال:

(لا تتركوا النار في بيوتكم حين تنامون). أخرجه البخاري (6366).

“Doof het vuur uit in jullie huizen voor jullie gaan slapen”. (Al-Buḥārī, 6366).

Toelichting:

Slapen met een kaars, met een olielamp of met een (gas-)kachel aan stelt de bewoners van het huis niet alleen aan brandgevaar bloot, maar ook aan CO-vergiftiging. Vandaag wordt zelfs slapen met veilige radiatoren aan afgeraden.

§ 26.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال:

(نهى رسولُ الله ﷺ عن الوصال). أخرجه البخاري (1962).

“De Profeet – vrede zij met hem – verbood de mensen om langer dan één volledige dag – zonder onderbreking – te vasten”. (Al-Buḥārī, 1962).

Toelichting:

Deze Hadith wil gelovigen afraden ongevraagde religieuze handelingen in te stellen waarmee ze zichzelf in gevaar brengen. Eén van deze handelingen is het langer vasten dan tot zonsondergang of zelfs langer dan vierentwintig uur, bijvoorbeeld ononderbroken achtenveertig uur lang vasten. Dat laatste heet *wiṣāl* in het Arabisch. Het kan de mens ernstige schade berokkenen.

§ 27.

عن أنس رضي الله عنه:

(أن النبي ﷺ رأى شيخًا يُهادى بين ابنيّه، قال ما بالُ هذا؟ قالوا: نَدَرَ أن يمشي. قال: إن الله عن تَعْدِيب هذا نفسه لَغَيٌّ. وأمره أن يركب). أخرجه البخاري (1865).

“De Profeet – vrede zij met hem – zag op een dag een bejaarde man die leunend op zijn twee zonen wandelde. Hij wilde weten wat er aan de hand was, en men gaf hem te kennen dat die bejaarde een belofte vervulde om te voet op bedevaart naar Mekka te gaan. De Profeet – vrede zij met hem – keurde de handelingswijze van de bejaarde af en hij zei hierover: ‘Dit is zelfkwellling waarom God helemaal niet vraagt. Hij beval de bejaarde om zijn reis op een rijdier verder te zetten’”. (Al-Buhārī, 1865).

Toelichting:

Deze Hadith leert moslims dat geloofsijver binnen de grenzen van redelijkheid moet blijven. Overmatige en overdreven geloofsijver die schadelijk voor de gezondheid kan zijn of verspilling van tijd en energie betekent, is ongeoorloofd. Het wordt als zelfkwellling gezien. Zelfkwellling of zelfkastijding zijn verboden in de islam.

Een (minderheids-)stroming binnen de sjiitische islam kent de praktijk van zelfkwellling of zelfkastijding wel. Op de tiende van de eerste islamitische maand *Muḥarram*, op de dag van ‘*Āšūrā*’, herdenken sjiitische moslims de dood van de kleinzoon van de Profeet, Hussein (626 – 680), een deel daarvan ook met zelfkastijding.

§ 28.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: (المؤمن القوي خير وأحبُّ إلى الله من المؤمن الضعيف، وفي كلِّ خير، احرص على ما ينفعك، واستعن بالله ولا تعجز، وإن أصابك شيء فلا تقل: لو أني فعلت كان كذا وكذا، ولكن قل: قدر الله وما شاء فعل؛ فإن "لو" تفتح عمل الشيطان). أخرجه مسلم (2664).

“De sterke gelovige is beter en meer geliefd bij God dan de zwakke gelovige, al zijn zij allebei goed. Wees ijverig in alles wat goed voor u is. Zoek hulp bij God en wees niet machteloos. Indien u iets overkomt, zeg dan niet: ‘Mocht ik zus en zo gedaan hebben’, maar zeg: ‘Gods Wil is geschied’. Want met het [voorwaardelijke] ‘mocht ik’ opent u de deur breed voor de duivel!” (Muslim, 2664).

Toelichting:

Deze Hadith spoort de gelovigen aan om een goede fysieke conditie te hebben en het leert hen dat ze steeds ondernemend moeten zijn, en niet lui of zwak. Een goede fysieke conditie helpt ook een betere mentale gezondheid te ontwikkelen, wat de immuniteit bevordert. (Vgl. “Een gezonde geest in een gezond lichaam”).

De Hadith leert ook dat eventuele tegenslagen of falen als een lotgeval gezien en aanvaard moeten worden in plaats van daarover te jammeren of er spijt over te blijven koesteren.

§ 29.

عن النعمان بن بشير رضي الله عنها أن النبي ﷺ قال:

(مثل القائم في حدود الله والواقع فيها كمثل قوم استهموا على سفينة، فأصاب بعضهم أعلاها وبعضهم أسفلها، وكان الذين في أسفلها إذا استقوا من الماء مروا على من فوقهم، فقالوا: لو أنا خرقنا في نصيبنا خرقاً ولم نؤذ من فوقنا، فإن تركوهم وما أرادوا هلكوا جميعاً، وإن أخذوا على أيديهم نجوا ونجوا جميعاً). أخرجه البخاري (2393).

“Degenen die de geboden Gods al dan niet naleven, zijn vergelijkbaar met vennoten die een schip samen kochten. Een deel van die vennoten bezat het bovendek van het schip, en een deel het onderdek. Telkens als de vennoten op het onderdek water nodig hadden, gingen ze via het bovendek naar het scheepsdek om water te halen. Uiteindelijk zeiden ze: ‘Als wij een opening in het schip maken om water te krijgen, storen wij onze bovenburen niet!’ Welnu: als de rest hen toelaat hun idee te realiseren, dan zou het schip uiteindelijk zinken en zouden ze alle doodgaan. En als ze hen beletten hun idee te realiseren, dan redden zij hen en de rest met hen”. (Al-Buhārī, 2393).

Toelichting:

Deze Hadith leert dat het onverantwoorde gedrag van enkelingen ernstige gevolgen voor heel de gemeenschap kan hebben. In de maatschappelijke context en in coronatijden betekent deze Hadith dat het niet naleven van de wetten en het niet respecteren van de ter zake geldende regels ernstige gevolgen voor heel de samenleving kunnen hebben.

De Hadith leert ook dat verantwoordelijkheidsbesef en zelfs burgerzin randvoorwaarden voor de redding zijn. Met *“En als ze hen beletten hun idee te realiseren, dan redden zij hen en de rest met hen”* wordt bedoeld dat het gebruik van de openbare macht nodig kan zijn om de gedragingen van enkelen, die nefaste gevolgen voor heel de gemeenschap kunnen hebben, een halt toe te roepen.

§ 30.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن النبي ﷺ قال:

(كلكم راع، وكلكم مسؤول عن رعيته: الإمام راع ومسؤول عن رعيته، والرجل راع في أهله ومسؤول عن رعيته، والمرأة راعية في بيت زوجها ومسؤولة عن رعيتها، والخادم راع في مال سيده ومسؤول عن رعيته، وكلكم راع ومسؤول عن رعيته). أخرجه البخاري (5200).

“Jullie zijn herders en jullie zijn verantwoordelijk voor jullie kuddes. Het staatshoofd is een herder en hij is verantwoordelijk voor zijn onderdanen. De man is de herder van zijn gezin en hij is verantwoordelijk voor zijn gezin. De vrouw is de herderin van de echtelijke woning en zij is verantwoordelijk voor haar gezin. De bediende is de herder van het bezit van zijn werkgever en hij is verantwoordelijk voor zijn werk. Dus: jullie allen zijn herders, en jullie allen zijn verantwoordelijk voor jullie kuddes”. (Al-Buḥārī, 5200).

Toelichting:

De Hadith leert dat iedere mens, van welke geleding ook, een taak te vervullen heeft in het leven en dat hij zich van zijn taak dermate moet kwijten dat hij daarvan rekenschap kan afleggen. Dit geldt voor iedereen: van het staatshoofd tot de kleinste werknemer. Iedereen draagt verantwoordelijkheid voor de mensen die hij bedient of voor wie hij zorgt.

§ 31.

عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(لا يؤمن أحدكم حتى يُحِبَّ لأخيه ما يُحِبُّ لنفسه). أخرجه البخاري (13).

“U bent pas een goede gelovige wanneer u voor uw broeder toewenst wat u ook voor uzelf toewenst”. (Al-Buḥārī, 13).

Toelichting:

Deze Hadith stipt het belang van altruïsme en naastenliefde aan.

Volgens kalief Ali (601-661) bestrijkt “broederschap” zowel de geloofsbroederschap als de “scheppingsbroederschap” zoals hij het noemt. Hiermee wordt heel de mensheid bedoeld die volgens de islam (en het Christendom en het Jodendom) van Adam en Eva afstamt en één grote broederschap vormt.

In de context van de Hadith worden behalve geloofsbroeders ook familieleden, vrienden, naasten, burens en – bij uitbreiding – ook medeburgers bedoeld die men ook al het goede gunt.

§ 32.

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(خير الناس أنفعهم للناس). أخرجه الطبراني (5787).

“De beste mensen zijn degenen die de nuttigste zijn voor hun medemensen”.
(Al-Ṭabarānī, 5787).

Toelichting:

Wie niet in staat is nuttige zaken en daden voor zijn medemensen te maken of te stellen, “moet”, aldus de Profeet, “de mensen niet tot een last zijn”. Dat zei de Profeet tegen een man die hem over de beste houding vroeg die hij moest aannemen als hij niet in staat kon zijn om iets nuttigs voor de medemensen te doen. De Profeet voegde er aan toe: “deze houding geldt als een aalmoes die je aan jezelf geeft”. (تَكَفَّتْ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ). (Al-Buḥārī, 2518).

Vertaald naar coronatijden en naar een context van maatschappelijke crisis, wil deze Hadith zeggen: wie niet nuttig is of kan zijn voor de samenleving, moet ervoor zorgen dat hij die samenleving niet bijkomstig bezwaart met zijn onverantwoorde gedragingen.

§ 33.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(لا يلدغ المؤمن من جحر مرتين). أخرجه البخاري (6133).

“Een gelovige wordt niet tweemaal gebeten vanuit hetzelfde schorpioenenhol”. (Al-Buḥārī, 6133).

Toelichting:

Deze Hadith spoort de mensen aan om lessen uit hun fouten te trekken en een gemaakte fout niet te herhalen. De boodschap van deze Hadith is dezelfde als die van het Nederlandse spreekwoord: “Een ezel stoot zich geen tweemaal aan dezelfde steen”, namelijk dat men niet twee keer dezelfde fout maakt.

§ 34.

عن عبيد الله بن محصن الخطمي أن رسول الله ﷺ قال: (مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ، مَعْفَى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ قُوَّةٌ يَوْمَهُ، فَكَأَنَّمَا حَبِزَتْ لَهُ الدُّنْيَا). أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ (2346).

“Wie zich veilig in eigen midden voelt, in goede gezondheid verkeert en zijn dagelijkse brood verdient, is de koning te rijk”. (Al-Tirmidī, 2346).

Toelichting:

“Voldoening is een onuitputtelijke schat” (القناعة كنز لا يفنى) luidt een Arabisch spreekwoord.

Deze Hadith leert ons dat wij moeten relativiseren. Het leert ook dat veiligheid, gezondheid en voldoende voeding de fundamentele randvoorwaarden zijn voor de mens om tot materiële en geestelijke voldoening of geluk te kunnen komen.

§ 35.

عن معاذ بن جبل أن رسول الله ﷺ قال:

(الصدقة تطفي الخطيئة). أخرجه الترمذي (2616).

“Aalmoes geven doet de zonde teniet”. (Al-Tirmidī, 2616).

Toelichting:

Volgens deze Hadith doet het geven van aalmoezen de zonde teniet. Het ongedaan maken van de zonde kan bijgevolg voor innerlijke rust en vrede bij de gelovige zorgen, wat zijn mentale en fysieke gezondheid ten goede komt.

§ 36.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال:

(الراحمون يرحمهم الرحمن، ارحموا أهل الأرض يرحمكم من في السماء). أخرجه أبو داود (حديث رقم 4931).

“Barmhartige mensen worden genadig behandeld door de Barmhartige God. Wees barmhartig met wie op de aarde is opdat Hij, Die in de Hemel is, barmhartig met u zal wezen”. (Al-Buḥārī, 6366).

Toelichting:

Barmhartigheid geldt hier voor de mensen, de dieren, de planten en voor elk levend wezen in de natuur. Met de mensen worden moslims en niet moslims bedoeld. De ‘algemene barmhartigheid’ bestrijkt alle mensen en gebieden, o.a. spijs en drank geven aan wie het nodig heeft, medische zorg verstrekken aan de zieke, asiel en bescherming verlenen aan wie het nodig heeft en dit ongeacht zijn godsdienst, afkomst of huidskleur.

Barmhartigheid en solidariteit worden in crisistijden des te meer gekoesterd en aanbevolen.

§ 37.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

(من لم يشكر الناس لم يشكر الله). أخرجه الترمذي (1955).

“Wie de mensen niet dankbaar is [voor hun goede daden jegens hem], die kan God ook niet dankbaar zijn [voor Zijn weldaden]”. (Al-Tirmidī, 1955).

Toelichting:

Deze Hadith geldt als het ware als een barometer om de dankbare ingesteldheid van een mens te meten en diezelfde mens aan te sporen dankbaar te zijn jegens zijn medemensen voor hun hulp, inzet en goede daden. Wie ondankbaar is jegens zijn medemens, is ook ondankbaar jegens God, aldus de Profeet.

§ 38.

عن عقبة بن عامر قال:

(قلت: يا رسول الله، ما النجاة؟ قال ﷺ: أمسك عليك لسانك، وليسعك بيتك، وابك على خطيئتك).
أخرجه الترمذي (2406).

‘Uqbah Bin Nāfi’ zei:

Ik vroeg de Profeet – vrede zij met hem: “*Wat is de redding*”? De Profeet zei: “*Onthoud u van [zinledig] spreken, blijf in uw huis en berouw uw zonde*”. (Al-Tirmidī, 2406).

Toelichting:

Uiteraard wordt in deze Hadith op de vrije tijd bedoeld en niet op de tijd waarin gewerkt wordt. Met “spreken” wordt dwaze praat bedoeld. Over het algemeen spoort deze Hadith de gelovigen aan hun vrije tijd thuis met hun gezin en naasten door te brengen en niet op straat of op cafés en clubs. Daarnaast wordt de bezinning over het doen en laten ook als een inspiratiebron beschouwd om de eigen daden te evalueren en eventuele fouten in te zien en ervan af te zien.

عن الأسود قال: سألت عائشة رضي الله عنها:

(ما كان النبي ﷺ يصنع في بيته؟ قالت: كان يكون في مئمة أهله – تعني في خدمة أهله). أخرجه البخاري (676).

Al-'Aswad zei: "Ik vroeg 'Ā'iṣah, de echtgenote van de Profeet:

"Hoe gedroeg de Profeet – vrede zij met hem – zich thuis? Zij antwoordde: 'Hij had de gewoonte om zijn gezin te helpen met het huishouden'". (Al-Buḥārī, 676).

Toelichting:

Door huishoudelijke taken te verrichten, toont de Profeet aan dat een echtgenoot betrokken moet zijn en zijn deel in de huishouding moet verrichten!

In een andere Hadith zei 'Ā'iṣah ook: *"De Profeet had de gewoonte om zijn schoenen zelf te herstellen, zijn kleding zelf te naaien en in zijn huis te werken zoals een van jullie in zijn huis werkt"* (كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يخصف < نعله, ويخيط ثوبه, ويعمل في بيته كما يعمل أحدكم في بيته (2008). Aḥmad Ibn Ḥanbal (2008). Hadith nr. 24903).

Door deze en nog een tiental gelijkaardige Hadith's waaruit blijkt dat de Profeet voor zichzelf zorgde en niemand vroeg om voor hem te zorgen, zijn echtgenotes inclusief, geeft de Profeet aan dat de vrouw niet verplicht is om haar echtgenoot te dienen! Wanneer de vrouw voor haar gezin werkt en zorgt en haar echtgenoot toch bedient, wordt dit door rechtsgeleerden als een vrijwillig werk en zelfs als *ṣadaqah* of liefdadigheid beschouwd. Met 'bedienen' wordt o.a. koken, kleren wassen, het huis schoonmaken e.d. bedoeld. Het is op grond van deze lering van de Profeet dat drie van de vier stichters van de vier canonieke rechtsscholen binnen de islam, namelijk 'Abū Ḥanīfah (699-767), Mālik (711-785), en Al-Šāfi'ī (767-820), voorschrijven dat de echtgenote in wezen niet verplicht is haar echtgenoot te verzorgen en

dat de huishouding door een helper of een helpster moet gedaan worden. (Zie hierover Al-Sayyid Sābiq (2009), volume 2, p. 129-131).

Vertaald naar onze tijd – waarin man en vrouw buitenshuis werken en samen voor vele uitdagingen staan – betekent dit dat samenwerking in de opvoeding en in de huishouding meer dan ooit een noodzaak is.

§ 40.

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال:

قال رسول الله ﷺ: (أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخَيْرُكُمْ حَيَاةً لِنِسَائِهِمْ). أخرجه الترمذي (1162).

“De beste gelovigen zijn degenen die het meest ethisch en integer zijn. En de besten onder hen zijn degenen die hun echtgenotes het best bejegenen”. (Al-Tirmidī, 1162).

Toelichting:

Deze Hadith geeft aan dat geloof voelbaar moet zijn in (a) ethisch en integer handelen met iedereen en (b) in de degelijke omgang met het gezin en vooral met de echtgenote. Wie niet zo is, moet zich over zijn geloof en over zichzelf gaan bezinnen!

In een andere Hadith zei de Profeet: *“De besten onder jullie zijn diegenen die op de meest betamelijke wijze omgaan met hun gezinnen en echtgenotes”* (< خيرُكم خيرُكم لأهله, Al-Tirmidī, 3895).

De echtgenote en het gezin zijn de onmiddellijke naasten van de man. Liefdevolle bejegening van je directe naasten moet, zeker in crisistijden, tot zijn recht komen als een uiting van je geloof en van je positieve ingesteldheid. Hierdoor kunnen eventuele spanningen, ontstaan door het samenleven in quarantaine én door andere beperkende maatregelen, tot een minimum worden herleid.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Al-Buḥārī (2002). Ṣaḥīḥ Al-Buḥārī “De Hadith-verzameling van Al-Buḥārī”. Damascus: Dār Ibn Kaṭīr.

Almas, K; Skaug, N; Ahmad, I. (2005). "An in vitro antimicrobial comparison of *miswāk* extract with commercially available non-alcohol mouthrinses". *Int J Dent Hyg.* **3** (1): 18–24.

Muslim (2006). Ṣaḥīḥ Muslim “De Hadith-verzameling van Muslim”. Riyad: Dār Ṭaybah lil-Naṣr wa l-Tawzī’.

Al-Nasā’ī (2001). Sunan Al-Nasā’ī “De Hadith-verzameling van Al-Nasā’ī”. Beiroet: Mu’assasat Al-Risālah.

’Abū Dāwūd (2009). Sunan ’Abū Dāwūd “De Hadith-verzameling van ’Abū Dāwūd”. Damascus: Dār Al-Risālah Al-’Ālamiyyah.

Al-Sayyid Sābiq (2009). Fiḥ Al-Sunnah. III vols. Cairo: Dār Al-Faḥ.

Al-Tirmidī (1996). Al-Ğāmi’ Al-Kabīr “De Hadith-verzameling van Al-Tirmidī”. Beiroet: Dār Al-Ġarb Al-’Islāmī.

Ibn Māğah (2007). Šurūḥ Sunan Ibn Māğah “De Hadith-verzameling van Ibn Māğah”. Amman: Bayt Al-’Afkār Al-Duwaliyyah.

’Aḥmad Ibn Ḥanbal (2008). Musnad ’Aḥmad “De Hadith-verzameling van ’Aḥmad Ibn Ḥanbal”. Beiroet: Dār Al-Kutub Al-’Ilmiyyah.

Al-Ṭabarānī (1994). Al-Mu’ğam Al-Kabīr “De Hadith-verzameling van Al-Ṭabarānī”. Cairo: Maktabat Ibn Taymiyyah.